

for bortgang eller udeblivelse ikke havde status som frihedsberøvede (tvangsendlagte eller tvangstilbageholdte). En tvangsmæssig tilbageførsel må i sådanne tilfælde i givet fald ske efter reglerne om tvangsendlæggelse.

Der vil heller ikke være mulighed for uformelt at genindlægge udskrevne patienter, hvis de pågældende modsætter sig indlæggelse. Dette gælder, uanset om de var frihedsberøvede under den tidligere indlæggelse.

Med henblik på den gruppe af udsatte sindslidende, der har behov for en særlig behandlingsmæssig opfølgning efter udskrivning, foreslås det, at overlægen på den psykiatriske afdeling i forbindelse med udskrivning skal sørge for, at der etableres en udskrivningsaftale, der bl.a. fastlægger ansvaret for den videre behandling af den udskrevne. Samtidig foreslås en bestemmelse, der sikrer, at de nødvendige oplysninger, herunder også meget følsomme oplysninger om den pågældende patient, kan udveksles mellem de myndigheder m.v., der indgår i den opfølgende indsats.

Herudover foreslås en række ændringer og præciseringer bl.a. vedrørende sagsbehandlingen i de lokale patientklagenævn. Der stilles også forslag om en præcisering af adgangen til at tvangsbehandle legemlige lidelser hos sindslidende patienter. Endelig foreslås pligten i loven til at oprette patientråd eller afholde patientmøder afløst af en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter sundhedsministeren kan fastsætte regler om patientindflydelse på psykiatriske afdelinger.

3. Psykiatrilovsundersøgelsen

3.1. Hovedkonklusioner

Formålet med psykiatrilovsundersøgelsen er at belyse, hvorledes loven har fungeret i praksis i perioden 1991-1993 med hovedvægt på kliniske, dvs. behandlingsmæssige, og administrative forhold. Undersøgelsen består af en række delundersøgelser, der bl.a. beskriver lovens nydannelser, jf. pkt. 3.2-3.7 nedenfor. Delundersøgelserne bygger på et meget stort antal oplysninger fra de psykiatriske afdelinger, domstolene, patientklagenævne og patientrådgiverne. Der henvises herom til undersøgelsens *kapitel 1*. Endvidere indeholder undersøgelsen en gennemgang af de domstolsafgørelser og afgørelser ved de lokale patientklagenævn og Sundhedsvæsenets Patientklagenævn, hvor patienten har fået medhold i sin klage. Der henvises herom til undersøgelsens *kapitel 9 og 10*.

Undersøgelsens hovedkonklusion er bl.a., at anvendelsen af tvang i psykiatrien har været stigende i

de tre år, som undersøgelsen omfatter. Endvidere er mange psykiatriske afdelinger præget af overbelægning, personalemangel og utilfredsstillende fysiske rammer. Det fremgår også, at tvangsanvendelsen administreres korrekt.

Undersøgelsen peger desuden på, at lovens klagesystem, hvorefter nogle klager indgives til domstolene, mens andre klager henhører under de lokale patientklagenævn m.v., er uhensigtsmæssigt og vanskeligt at overskue. Det fremgår dog også, at klageadgangen faktisk anvendes af patienterne i ikke ubetydeligt omfang.

Endelig vurderes ordningen med patientrådgivere positivt. Der peges i den forbindelse på, at patientrådgiverne er rutinerede og tilfredse med hvervet, og at de har god kontakt til patienterne og personalet.

Der henvises i øvrigt til undersøgelsens *kapitel 2*.

3.2. Tvangsanvendelsens omfang og udvikling

Undersøgelsen viser, at antallet af tvangsendlæggelser er steget i de undersøgte år. Således blev der i 1991, 1992 og 1993 gennemført henholdsvis 1540, 1592 og 1704 tvangsendlæggelser. Det samme gælder antallet af tvangstilbageholdelser, hvor der i de pågældende år blev gennemført henholdsvis 2656, 2727 og 3120 tvangstilbageholdelser. Også anvendelsen af andre former for tvang, herunder tvangsbehandling med medicin, fysisk magtanvendelse i form af beroligende medicin og tvangsfiksering, er steget. I de undersøgte år var antallet af tvangsbehandlinger med medicin henholdsvis 1922, 1759 og 2318, antallet af fysiske magtanvendelser med beroligende medicin henholdsvis 2025, 2344 og 2553 og antallet af tvangsfikseringer henholdsvis 4408, 4775 og 5498.

Undersøgelsen konkluderer, at det ikke er muligt éntydigt at fastslå årsagen til stigningen i antallet af tvangsendlæggelser. Det kan ikke påvises, at udbygningen af social- og distriktspsykiatrien har haft indflydelse på antallet af tvangsendlæggelser. For så vidt angår den øgede anvendelse af tvangstilbageholdelse og andre former for tvang, peges der på, at der er en sammenhæng mellem tvang og ressourcer. Stigningen i tvangsanvendelsen kan i øvrigt næppe tilskrives lovgrundlaget, idet lovreglerne har været de samme i de undersøgte år.

Der henvises i øvrigt til undersøgelsens *kapitel 3*.

3.3. Omfanget og udfaldet af klagesagerne ved domstolene

Undersøgelsen viser, at der i betydeligt omfang klages over afgørelser om tvangsendlæggelse og tvangstilbageholdelse, herunder især tvangstilbage-